

Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului

COUNCIL OF EUROPE   CONSEIL DE L'EUROPE

Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului

Adoptată în cadrul Recomandării CM/Rec(2010)7
al Comitetului de Miniștri

Introducere

Educația joacă un rol esențial în promovarea valorilor fundamentale ale Consiliului Europei: democrația, drepturile omului și statul de drept, precum și în prevenirea încălcării drepturilor omului. În sens larg, educația este considerată din ce în ce mai mult un scut împotriva creșterii violenței, rasismului, extremismului, xenofobiei, discriminării și intoleranței. Conștientizarea profundă a rolului educației se reflectă în adoptarea Cartei Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului („ECD / EDO”) de către cele 47 de state membre ale Organizației, în cadrul Recomandării CM/Rec (2010)7. Carta a fost elaborată pe durata mai multor ani, ca rezultat al unei consultări ample și nu are caracter obligatoriu. Va fi un punct important de referință pentru toți cei care au legătură cu educația pentru cetățenie și pentru drepturile omului. Sperăm că va concentra atenția și va fi un catalizator al acțiunilor statelor membre, precum și o modalitate de diseminare a bunelor practici și de creștere a standardelor în toată Europa și nu numai.

Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului

*Adoptată în cadrul Recomandării CM/Rec (2010)7
al Comitetului de Miniștri*

Secțiunea I – Recomandări generale

1. Domeniul de aplicare

Această Cartă vizează educația pentru cetățenie și educația pentru drepturile omului, așa cum sunt definite în paragraful al 2-lea. Nu vizează explicit domenii conexe precum educația interculturală, educația pentru egalitate, educația pentru dezvoltare durabilă și educația pentru pace, excepție făcând zonele în care acestea se suprapun și interacționează cu educația pentru cetățenie și pentru drepturile omului.

2. Definiții

În cadrul acestei Carte:

a. “Educația pentru cetățenie democratică” se referă la educație, formare, sensibilizare, informare, practici și

activități care urmăresc să îi pregătească și să îi încurajeze pe cursanți, prin dobândirea de cunoștințe, capacități și înțelegere și prin formarea de atitudini și comportamente, să își exercite și să apere drepturile lor democratice și responsabilități în societate, să aprecieze diversitatea și să joace un rol activ în viața democratică, în vederea promovării și apărării democrației și a statului de drept.

b. "Educația pentru drepturile omului" se referă la educație, formare, creșterea gradului de conștientizare, informare, practici și activități care au ca scop, prin formarea la elevi/studenti a cunoștințelor, capacităților, atitudinilor și comportamentelor, să îi pregătească și să îi încurajeze să contribuie la construirea și apărarea unei culturi universale a drepturilor omului în societate, în vederea promovării și protejării drepturilor omului și libertăților fundamentale.

c. "Educația formală" se referă la sistemul de educație și formare, de la nivelul pre-primar la cel secundar și universitar. De regulă, se desfășoară în instituții de educație sau de formare profesională și se finalizează cu certificare.

d. "Educația non-formală" se referă la orice program de educație creat pentru a îmbunătăți o gamă de aptitudini și de competențe în afara sistemului de educație formală.

e. "Educația informală" se referă la procesul de învățare pe tot parcursul vieții, prin care fiecare individ își formează atitudini, valori, își dezvoltă aptitudini și dobândește cunoștințe prin intermediul influențelor educative și resurselor din mediul său și din experiența zilnică (familie, grup de egali, vecini, întâlniri, bibliotecă, mass-media, muncă, joacă etc).

3. Relația dintre educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului

Educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului sunt strâns inter-corelate și se sprijină reciproc. Acestea diferă mai degrabă din punct de vedere al focus-ului și al ariei de cuprindere, decât din punct de vedere al scopurilor și practicilor.

Educația pentru cetățenie democratică se concentrează în primul rând asupra drepturilor, responsabilităților și participării active, în relație cu dimensiunea civică, politică, socială, economică, juridică și culturală a societății, în timp ce educația pentru drepturile omului are în vedere spectrul mai larg al drepturilor și libertăților fundamentale în fiecare aspect al vieții oamenilor.

4. Structurile constituționale și prioritățile statelor membre

Obiectivele, principiile și politicile prezentate mai jos se aplică:

- a.* manifestând respectul convenit pentru structurile constituționale ale fiecărui stat membru, folosind mijloacele adecvate pentru aceste structuri;
- b.* având în vedere prioritățile și nevoile fiecărui stat membru.

Secțiunea II – Obiective și principii

5. Obiective și principii

Următoarele obiective și principii ar trebui să ghideze statele membre în elaborarea politicilor lor, a legislației și practicii.

- a.* Scopul de a oferi fiecărei persoane, pe teritoriul lor, oportunități de educație pentru cetățenie democratică și de educație pentru drepturile omului.
- b.* În domeniul educației pentru cetățenie democratică și educației pentru drepturile omului, învățarea este un proces pe tot parcursul vieții. Învățarea eficientă în acest domeniu implică o gamă largă de factori interesați, inclusiv factori de decizie, personal didactic, elevi/ studenți/

cursanți, părinți, instituții de învățământ, autorități din domeniul educației, funcționari publici, organizații non-guvernamentale, organizații de tineret, mass-media și publicul larg.

c. Toate mijloacele de educație și formare profesională – în contexte formale, non-formale sau informale – au rolul lor în acest proces de învățare și contribuie la promovarea principiilor și la realizarea obiectivelor sale.

d. Organizațiile non-guvernamentale și organizațiile de tineret au o contribuție importantă în educația pentru cetățenie democratică și pentru drepturile omului, în special prin educația nonformală și informală și, prin urmare, au nevoie de oportunități și de sprijin în acest sens.

e. Practicile și activitățile de predare-învățare ar trebui să urmeze și să promoveze valorile și principiile democrației și drepturile omului; în special, conducerea instituțiilor de educație, inclusiv a școlilor, ar trebui să reflecte și să promoveze valorile drepturilor omului și să încurajeze participarea activă a elevilor, cadrelor didactice și a părților interesate, inclusiv a părinților.

f. Un element esențial al educației pentru cetățenie democratică și drepturile omului îl constituie promovarea coeziunii sociale și a dialogului intercultural, precum și valorizarea diversității și egalității, inclusiv a egalității de

gen; în acest scop, este esențial să se dezvolte cunoștințe, înțelegere, abilități personale și sociale, astfel încât să se reducă conflictele, să crească aprecierea și înțelegerea diferențelor de credință și dintre grupuri etnice, să se dezvolte respectul reciproc pentru demnitatea umană și pentru valorile comune, să se încurajeze dialogul și să se promoveze rezolvarea pașnică a problemelor și litigiilor.

g. Unul dintre obiectivele fundamentale ale educației pentru cetățenie democratică și drepturile omului nu se rezumă doar la dobândirea de cunoștințe, capacități și atitudini de către elevi, ci se referă la abilitarea acestora (n.t., en.: „*empowerment*”) să întreprindă acțiuni în societate pentru apărarea și promovarea drepturilor omului, a democrației și a statului de drept.

h. Formarea continuă și dezvoltarea profesională a personalului din domeniul educației și a liderilor de tineret, precum și a formatorilor, în ceea ce privește principiile și practicile educației pentru cetățenie democratică și educației pentru drepturile omului constituie o componentă vitală a furnizării și asigurării durabilității acestui domeniu de educație, fiind prin urmare nevoie să fie adecvat planificate și să li se asigure resurse.

i. Parteneriatele și colaborarea trebuie încurajate la nivelul unei game extinse de factori interesați, implicați

în educația pentru cetățenie democratică și pentru drepturile omului, la nivel de stat, regional și local, astfel încât să le fie cât mai bine valorificate contribuțiile, inclusiv factori de decizie politică, personal din sistemul de educație, elevi/ studenți / cursanți, părinți, instituții de educație, organizații nonguvernamentale, organizații de tineret, media și publicul larg.

j. Având în vedere caracterul internațional al valorilor drepturilor și responsabilităților omului, precum și principiile comune care stau la baza democrației și statului de drept, este important ca statele membre să continue și să încurajeze cooperarea internațională și regională în activitățile reglementate de prezenta Cartă, precum și să identifice și să împărtășească bune practici.

Secțiunea III – Politici

6. Învățământul general și profesional

Statele membre sunt rugate să includă educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului în curriculum-ul pentru educația preșcolară și pentru învățământul primar, și secundar, în învățământul general și profesional. De asemenea, statele membre ar trebui să continue să sprijine, să revizuiască și să actualizeze educația pentru cetățenie democratică și pentru drepturile

omului în curriculum, pentru a-i asigura relevanța și durabilitatea.

7. Învățământul superior

Statele membre sunt rugate să promoveze, respectând principiul libertății academice, includerea educației pentru cetățenie democratică și a educației pentru drepturile omului în învățământul superior, în special pentru viitorii profesioniști din învățământ.

8. Conducerea democratică

Statele membre ar trebui să promoveze conducerea democratică în toate instituțiile de educație, atât ca modalitate dezirabilă și benefică de management, cât și ca modalitate practică de învățare și de experimentare a democrației și de respectare a drepturilor omului. Acestea sunt rugate să încurajeze și să faciliteze, prin mijloace adecvate, participarea activă a celor care învață, a personalului din învățământ și a factorilor interesați, inclusiv a părinților, la conducerea instituțiilor de învățământ.

9. Formarea

Statele membre trebuie să ofere profesorilor și altor categorii de personal din educație, liderilor de tineret și

formatorilor pregătirea necesară, inițială și continuă, și oportunități de dezvoltare profesională în domeniul educației pentru cetățenie democratică și pentru drepturile omului. În acest mod, se asigură că aceștia cunosc bine și înțeleg obiectivele și principiile domeniului, utilizează metode didactice adecvate și dețin și alte calități adecvate acestui domeniu de educație.

10. Rolul organizațiilor non-guvernamentale, al organizațiilor de tineret și al altor factori interesați

Se recomandă statelor membre să consolideze rolul organizațiilor non-guvernamentale și al organizațiilor de tineret în domeniul educației pentru cetățenie democratică și educației pentru drepturile omului, în special în educația non-formală. Este de dorit să recunoască aceste organizații și activitățile lor drept un segment valoros al sistemului de educație, să le ofere – dacă este posibil – sprijinul necesar și să valorifice cât mai mult expertiza pe care o pot oferi la toate formele de învățământ.

De asemenea, statele membre ar trebui să promoveze și să popularizeze educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului în rândul altor factori interesați, în special mass-media și publicul larg, pentru

a le spori contribuția pe care ar putea să o aducă în acest domeniu.

11. Criterii de evaluare

Statele membre ar trebui să elaboreze criterii de evaluare a eficacității programelor de educație pentru cetățenie democratică și pentru drepturile omului. Feedback-ul din partea celor care învață ar trebui să constituie parte integrantă a tuturor acestor evaluări.

12. Cercetare

Statele membre ar trebui să inițieze și să promoveze cercetarea în domeniul educației pentru cetățenie democratică și educației pentru drepturile omului, să facă un bilanț al situației actuale și să ofere celor interesați – inclusiv factorilor de decizie politică, instituțiilor de educație, directorilor de școli, profesorilor și elevilor/studentilor, organizațiilor non-guvernamentale și organizațiilor de tineret – date comparative pentru a-i ajuta să se evalueze și să-și sporească eficacitatea și eficiența, precum și să-și îmbunătățească activitatea. Cercetările ar putea include, printre altele, studii privind curriculum-ul, practicile inovatoare, metodele de predare și dezvoltarea sistemelor de evaluare, inclusiv criteriile și indicatorii de evaluare. Statele membre ar trebui să împărtășească rezultatele

cercetărilor desfășurate altor state membre și altor factori interesați, după caz.

13. Abilități pentru promovarea coeziunii sociale, pentru valorizarea diversității și pentru gestionarea diferențelor și a conflictelor

În toate aspectele educației, statele membre ar trebui să promoveze abordări educaționale și metode didactice care urmăresc să îi învețe pe cursanți să trăiască împreună într-o societate democratică și multiculturală și să le permită să dobândească cunoștințe și abilități de promovare a coeziunii sociale, să valorizeze diversitate și egalitatea, să aprecieze diferențele – în special de credință și etnice – și să rezolve pașnic dezacordurile sau conflictele, respectând drepturile fiecăruia, precum și să combată orice formă de discriminare și de violență, în special intimidarea și hărțuirea.

Secțiunea IV: Evaluare și cooperare

14. Evaluare și revizuire

Statele membre ar trebui să evalueze în mod regulat strategiile și politicile pe care și le-au asumat cu privire la prezenta Cartă și să le adapteze după caz. Aceasta se poate realiza în colaborare cu alte state membre – de exemplu,

la nivel regional. De asemenea, orice stat membru poate solicita asistență din partea Consiliului Europei.

15. Cooperare în activitățile următoare

Statele membre ar trebui, acolo unde este cazul, să coopereze între ele și prin intermediul Consiliului Europei pentru îndeplinirea obiectivelor și principiilor prezentei Carte, prin:

a. urmărirea temelor de interes comun și a priorităților identificate;

b. încurajarea activităților multilaterale și transfrontaliere, inclusiv rețeaua existentă a coordonatorilor naționali pentru educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului;

c. schimbul, dezvoltarea, codificarea și asigurarea diseminării bunelor practici;

d. informarea tuturor părților interesate, inclusiv a publicului larg, cu privire la obiectivele Cartei și la punerea sa în aplicare;

e. sprijinirea rețelelor europene de organizații non-guvernamentale, de tineret și de profesioniști din domeniul educației și a cooperării dintre acestea.

16. Cooperare internațională

Statele membre ar trebui să împărtășească rezultatele efortului lor în domeniul educației pentru cetățenie democratică și educației pentru drepturile omului, în cadrul Consiliului Europei, cu alte organizații internaționale.

**Departamentul Educației
Consiliul Europei
F-67075 Strasbourg Cedex
Tel.: +33 (0)3 88 41 35 29
Fax: +33 (0) 3 88 41 27 88
Internet: <http://www.coe.int/edc>**